

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1951
октябрь
12
ПЯТНИЦА
№ 199 (2373)
ӨРТӨЗ 20 КӨП

Тайбыннын херээн быжыглаар дээш! (1 арын).
ПАРТИЯ АМЫДЫРАЛЫ: С. Дагба-Доржу — Партия чырыдышыкынын белеткелдерин дооскан (2 арын).

Аңчылар слёду (2 арын).
В. Степанов. — Совет патриотизмин улуг күжү (2—3 арыннар).
Областын тудуг-суурун улам калбартыл (3 арын).
Редакцияга чагаалар (3 арын).
Атомнуг чепсек дугайында «Прав-

даны» корреспондентизинге эш И. В. Сталинның харызын даштыкыда канчаар көрүп турары (4 арын).
Улус демократия чурттарында (4 арын).
Кореяда болушкуннар (4 арын).

Колхозчу каадырларның массалыг өөредилгезин үлегерлиг организаастаар

Большевик партия болгаш совет чазак бүгү көдээ ажил-агый культураларының дүжүтүүн моон сонгаар улам бедидер, нининин малынын баш санын дүргөн көвүдөдир, оон продуктулуун бедидер чорукту аг үеде көдээ ажил-агый ажалдакчыларның мурунуга кол сорулга кылдыр салган. Бо сорулганы чедияшкынын шитпирлээр төлөздө, колхозтарның шөлдеринде ажалдап турар байлак техниканы ажалдаарын экинжерин, мичуринчи агробиология эртемнинин болгаш социалисттик чер, мал ажылының эки-эки мастерлеринин чедияшкынын колхозтарның ажылынга калбаа-биле ажалдаарын чедип алыры негетинип турар.

Колхозчуларны бүдүрүлгө ажалдан чардыктырбайн массалык биле өөредир сорулга-биле эрткен чылдан бээр организаастаан үш чыл хуусаалыг агро-зоотехниктиг курстар бо сорулганы боттандырынынга үнелеп четпес ажал-дузалыг болурун өөредилгенин баштайгы чылынын дуржулгазы бүзүрелди-биле херечилеп турар. Курстарга чоруктан өөредилге болза, колхозчуларның агротехниктиг билгилерин элээн бедиткен, күрүнө планирларын күүседир дээш, эртемнин болгаш муракчы дуржулганын чедияшкынын колхоз бүдүрүлгезинге негтередип ажалдаар дээш демиселге улам илдепкейлиг киржир арганы колхозчуларга берген.

Эрткен чылын бистин область организаастап чоруктан агро-зоотехниктиг курстар туруп келгенин баштайгы чылдан-ла мал ажылын өстүреринге, чер ажылынын агротехниктиг денелин бедидеринге болгаш күш-ажылды шын организаастаарынга улуг саздаларны көргүзө берген. Ол дугайын эш Сталинга чоруктан чагаада алган хүлээлгелерин бистин чамдык колхозтарыныс хуусаа бетинде ажал күүседип турары херечилеп турар.

Агро-зоотехниктиг курстарның өөредилгезинин ийи дугаар чылынын сорулгазы канчаар-даа аажок улуг. Бо өөредилге чылын организаастыг эгелээр төлөздө, эрткен чылдың өөредилгезинде бар турган кол четпестерин айтыры эргежок чугула. Эрткен чылын областыг колхозтарынга болгаш совхозтарынга организаастаан 122 бөлүмнөрдөн чүгө 13 бөлүм өөредилге программанын дооскан, оларга өөренип турган 2662 дыннакчылардан чүгө 153 кижи экзамен дужааган болгаш ийи дугаар чылче шылдык. Совхозтар трестизинин шугуму-биле чангыс-даа бөлүм өөредилге программанын дооспаан.

Чамдык районнарга курстар башкылар-биле хандыртпайн, мергежилдик тускай эртемчилер колхозтарның агро-зоотехниктиг өөредилгезинден хоорлуп турда, өөредилге бөлүмнөрин удурутун кошкак белеткелдик, агрономия болгаш зоотехника талазы-биле чавыс билгилдик кижилерге дагып турган. Барыын-Хемчик, Улуг-Хем болгаш өске-даа чамдык районнарның колхозтарынга бөлүмнөринин дыннакчыларын бестин четчелеп албаан турган. Ылангыя Кызылдың көдээ районунун «Баян-Хем», «Черби» колхозтарынга кичээл кылдыр доктаамал оран-суур бестин чок турган. Танды районунун «Революциянын чалбыжы», «Сталинчы орук» колхозтарының кичээлдээр черлерин стол, сандай, самбыра дээш ышкаш өөредилгенин чугула херекселдери-биле хандырбаан турган.

Бөлүмнөринин улуг нуруузунок кичээлдери көскү материалдар-биле хандыртпайн турган. Областын ном үндүрер чери өөредилгенин бир дугаар чылында тыва дыл кырынга 21 санын номнар үндүрер ужурул тургаш, 14-ле ном үндүргөн. Ол үн-

дүргөн номнар ном садынын төп складында үр таратынмай чыдар болгаш районнарже кончуг озалдап таралдып турар.

Агро-зоотехниктиг курстарның өөредилгезинге эрткен чылын турган чызылгарны чамдык районнарның бо чаа өөредилге чылынга белеткелчи база катаптал турар. Кызылдың көдээ району бөлүмнөринин дыннакчыларын четчелээр ажалче ам-даа кирбээн, башкыларның семинарын чорутпаан. Башкыларның семинарын 10 хонук хуусаада эртерер ужурул турбужа, Улуг-Хем районга чангыс хүн, Тес-Хем, Барыын-Хемчик районнарга ийи-ийи хүн иштинде буу-хаа эртерипкен чүүл бар.

Үш чыл хуусаалыг агро-зоотехниктиг курстарның ажылында улуг четпестер болза, ВКП(б) райкомнарынның, партия эге организацияларының талазындан бо чугула херекке чогуур кичээлгеини салбайн, оларнын ажал-чорудулганын боттуг удурутулга-биле хандырбайн, контролдап турарын айтып турар.

Чер ажылының болгаш мал ажылынын мастерлерин белеткээр—күрүнөгө ужур-дузалыг улуг херек. Партия организациялары ол ажалдан дашкаар туруп шыдапас, олар болза, колхозтарда массалыг өөредилгенин хун-бүрү болгаш тодаргай удурутур. Колхозтарда массалыг өөредилгени удурутур талазы-биле улуг, харысгалалыг сорулгалар көдээ ажал-агыйның область эргелелинге болгаш район килдистеринге онаажып турар.

Колхозчуларның, совхозтарның ажалчандарынын бо чылгы массалык өөредилгезин октябрь 15-те эгелээр. Областын иштинге бо чылын нинитиза-биле өөредилгенин бир дугаар чылынын программанын өөренип 107 санын бөлүмнөрин тургузар, анаа 2000 ажал колхозчулары өөредир. Өөредилгенин ийи дугаар чылынын программанын өөренип 37 бөлүмнөрин тургузар, анаа 500 ажал колхозчуларны өөредир деп турар. Өөредилгени эки белеткелдик организаастыг эгелээр—оң ажылынын түнөөлдү болурунун сууру ол. Бо арктан хонуктарын иштинде бүгү белеткел ажалын дооскаш, өөредилгени организаастыг эгелээр ужурул. Хамыктын мурунунда дыннакчыларын чыылдазын доозар, өөредилгенин бир болгаш ийи дугаар чылынын өөредилге бөлүмнөрин колхозтарга, совхозтарга организаастаарын чорудар, бөлүм бурузунге эки билгилдик башкыларны быжыглаар. Агро-зоотехниктиг курстарга башкылар, колхозчуларның көдээ ажал-агый талазы-биле билин бедидеринге дузалаар чорук көдээ ажал-агыйның тускай эртемчилеринин албан хүлээлгези болурун олар билди ужурул.

Кичээл чорудар оран-суурун белеткээр, өөредилге херекселдери-биле бүрүн хандыраы болгаш өөредилгенин болур хүннерин доктаадып тургузары эргежок чугула.

Башкыларның 10 хонук семинарын эртерипкен черлерге ону ыявалаа эртерер. Ол семинарларга эрткен өөредилге чылынын ажылынын четпестерин шинчилеп көөр, эки башкыларның ажылынын дуржулгазын өөренип, көдээ ажал-агый эртемнин болгаш муракчы дуржулганын чаа-чаа чедияшкынын биле таныжар херек.

Үш чыл хуусаалыг агро-зоотехниктиг курстар көдээ ажал-агый бүдүрүлгезинин мастерлеринин өөредилгезинде болур ужурул. Ол курстар болза, колхозчу көдээниң хей-хей ажал-ишчилерин эгелекчи чорукке болгаш чогаалдык күш-ажылче көдүрүп үндүрер, көдээ ажал-агый эртемнин болгаш муракчы дуржулганын үндөйлөтүнгөн билгилери-биле оларны чепсеглээр.

Сталинград ГЭС-тин тудугчулары тайбын ээлчээнде

СТАЛИНГРАД. Волганың солагай эринде бири күчүлүг энергопоезд ажалдап кирипкен. Ол болза, солагай эрктин тудугчуларын электростанция-биле хандырар. Оон биле кады, электри дамчыдылганын бедик күненишкенин бири шугуму тудугже кирипкен.

Ол болза, тудугну дыка чыгедир. «Сталинградгидростройнун» муни-мун стахановчулары Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинниң Кыгырынын алаанга салдыган боттарынын аттарын күш-ажылчы чедияшкынын биле быжыглап турарлар. Улуг тудугун алдарлыг экскаваторчулары Булгаков, Елисеев болгаш Борисов, бульдозерчилик Дикарев болгаш Юшкин, чолаачылар Пронин, Орлов болгаш өске-даа хей-хей эштер күш-ажылдык бүдүрүчүлүүн 2—3 катап улгатыр-ганнар. Чолаачылар бригадир Юрий Пронин болза, автомобильдик рессор демирлерин күштелдирип, лузвотун кылдыкы ыштарын улгатырып тургаш, оон чүк чүктээриниң, улгатырышыкынын чедип алган.

(СЭТА).

Тайбыннын херээн быжыглаары дээш!

Биске дайын херек чок

Чоокта чаа Эзгинде «Кызыл сылдыс» колхозтун колхозчуларынын хуралы болган. Анаа беш улуг күрүнелерин аразынга Тайбынның Пактызын чарар дугайында Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинниң Кыгырынын алаанга ат салышыкынын чыылдазынын дугайын чугаалашкаш, колхозчулар олардын үжүүн чангыс эп-сеткилдиг салганнар.

Анаа колхозчу эш Чалбаанын чугаалааны болза: «Делегейнин ийи дугаар дайыны Бүгү улустарга кайи хире когаралдарны чедирген дээрин билер бис. Ам англи-америк дайын кыпсыкчылары боттарынын үптөкчи чоруун делегейнин кырынга үндүрер деп чөм эреп турар турлар. Оларнын оозу чүү-даа болбас, чүгө дээрте, делегейнин бөдүүн кижилери дайыны күзөвейип турар. Бистерге, совет кижилерге дайын черле херек чок. Мен бодумнун колхозумнун ажал-херээ дээш, ылангыя колхозта тудуг ажылынын шалыпчы он хонун чедияшкынын эртерер дээш бүгү күжүмү салыр мен» дээн.

Сөс ап чүве чугаалаан өске-даа колхозчулар тайбыннын херээн быжыглаар дээш колхозтун ажылынга мога-шылга чок ажалдаарын хүлээнип ап турганнар.

Д. СЕНДЕШ-ООЛ.

Улустарнын аас-кэжи дээш

Беш улуг күрүнелерин аразынга Тайбынның Пактызын чарар дугайында Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинниң Кыгырынын алаанга ат салышыкынын чыылдазынга холбаштыр Сүт-Хөл сумунун Кара-Чыраа суурунун чурттагыч чонуун хей кижикиржикчилиг митингизин болган.

Тайбын камгалалынын Совет Комитетинин шитпиринин дугайында ВКП(б) райкомунун секретари эш Абган митингге илеткел кылган. Оон-биле хергелештир школа эргелекчизи эш Карым, партия эге организациязынын секретари эш Дажы, колхозчу бызаңчы эш Билим-оол болгаш оон-даа өскелер митингге сөс ап чүве чугаалааш, чаа хүлээлгелер алган. Бүгү кижилер тайбынны камгалаар дугайында күзөл-соруун илереткен, олар болза, — Бүгү делегейге быжык болгаш үр тайбын тилгезин! Дайын кыпсыкчыларынга өлүм! — деп лозунгарын октап турган.

Сумунун девискээринге чеди кезек бөдүктөргө ажалчы чоннарын митингилери болгулаан. Сумунун 16 хардан өрү бүгү чону Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинниң Кыгырынын алаанга ат салган. Тайбынны быжыглаар дээш ажалчы чоннар күш-ажылга көдүрүлгөн, күрүнө мурунуга хүлээлгелерин дары күүседир дугайында ылангыя мал кыштактаашкынын бүгү белеткелдерин хуусаа бетинде доозар, тудуг-сууржулганын планын күүседир дээш чаа хүлээлгени алган.

Н. ЧЫРТАКПАН.

Тайбыннын ээлчээнде

Белорешкынның металлургия заводунун металлургиячидери чаа улуг чедияшкынын чедип алганнар. Дүргөн эзилдеринин мастери, кан эзилдирчизи Хасан Шарафулинов сөөлгү хүннерин дургузунда бир каш дүргөн эзилдирчидерин үндүрүп, пландан дашкаар чүс тонна кааны берген. Хүндүлүг металлургиячиз Иван Зимин чангыс ээлчегин иштинде пландан ажал 30 ажал тонна металлды чуртка берген. Оон сөдүндө пландан дашкаар 400 тонна кан эзилдирчиген болуп турар.

Таллинның «Вольта» деп электр-машинна тудуунун заводунун коллективни электри төдөйлөтүлгезинин база бир бөдүүн бүдүрүп үндүргөн-нөр. Сталинградтын суг күжү-биле ажалдаар электри станциязынын тудугчуларынын чангыс хуусаа-зында дыка эрте төгерип берген-нөр.

Одессанын Киров аттыг станок тудуунун заводунун токари Иван Постранкевич тайбын вахтазынын он хонунун дургузунда 25 хонуктун ээлчээнде кылар норманы күүседип, чүгө кончуг эки шынарын продукцияларын бүдүрүп үндүргөн.

(СЭТА).

Беш улуг күрүнелерин аразынга Тайбынның Пактызын чарар дугайында Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинниң Кыгырынын алаанга ат салышыкынын бистин область улуг патриотчу көдүрүлүүшкүннөр-биле эртип турар.

Чурукта: Совет Армиянын албанындан демобилизаастырган, ам Би-Хем районда өк суурда радио бедидеринин начальниги коммунист Михаил Чучумашев Кыгырыг алаанга ат салып тур.

Чуруу А. Ермолаевтин.

„Тайбын дээш демисел“ деп колхозта

НОВОСИБИРСК. Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинниң Кыгырынын алаанга ат салышыкынын чыылдазы областыг ырак районнарында улуг көдүрүлүүшкүнү чоруп турар. Демир-оруктан болгаш область төвүндө чүс-чүс километр ыракта турар сонгу районунд хей-хей колхозчулары бо төөгүлүг документинин алаанга боттарынын холунун үжүктөрүн салгылапкан. Останинское суурга «Тайбын дээш демисел» деп көдээ ажалды артелини кижигүннеринин хуралы болуп эрткен. Колхоз даргазы Ф. М. Мишин бодунун чангыс суур чурттуларынга мынча деп чугаалаан:

— Бистин суурувус—Останинское ыракты сонгу чүктө, кежип эртинмес Васюганский шалбааларынын чогуунда турар. Ынчалда-да бис бүгү совет улус-биле чангыс сагыш-сеткилдиг, бодал-сорукут чурттап турар бис. Чыл мурунда, Стокгольм Кыгырынын алаанга ат салышыкынын чыылдазынын үезинде Останинскоенин колхозчулары чангыс улуг ажал-агыйже катышкан болгай. Анаа «Тайбын дээш демисел» деп ат берген. Колхоз шөлде-

ринде болгаш фермаларында шыдамыкый күш-ажыл-биле, бис тайбын дээш демиселге дузалап турар бис. Көдээ ажал-агый артели тараа ажаап алышыкынын энир чыылдазында барык-ла бир ай эрте дооскан болгаш тараа белеткеленин планын күүсеткеш, район иштинге бири черлерин бирээни алган.

Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинниң Кыгырынын алаанга бодумнун холум үжүүн салып тура, мен Совет чазактын сталинчы тайбын политиказын бүгү сагыш-сеткилимден деткип тур мен. Бүгү ак-сеткилдиг кижилер-биле кады бис, тайбынны камгалатынарын, кижи бүрүзү чер кырынга шөлөн чурттаар болгаш ажалдаар аргалыг болурун негеп тур бис.

Колхозчулар Виноградова, Дьячук, Семушкин болгаш өскелер-даа, Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинниң Кыгырынын алаанга боттарынын холунун үжүктөрүн салган, боттарынын холунун үжүктөрүн күш-ажылчы чедияшкынын биле быжыглаар деп сөзүн бергеннер.

(СЭТА).

Комбайнёр Петр Воробьев бодунун сөзүн ээлеп шыдаан

Колхозтарның тараа ховуларында дүжүт ажаап алышыкынын ажалдаарынын дугайында маршрутту Чаа-Хөл МТС-тин директорундан ап тура, «Сталинче 4» деп комбайнның чорудукчузу, комбайнёр Петр Воробьев улуг сорулганы күүселири-биле бодунга бедиткен хүлээлгелерин алган.

Оон хүлээлгени болза, 23 ажал хүннеринде 400 га черниң тараазын кестирер, 4800 центнер тарааны бастыраар, ажаап алышыкынын шынарын бедик дөңгөгө эртерер, хүннүн ажал нормазына шак графиниң өзүгар чорудар, 1000 килограммдан эвээш эвес кывар-чүлдү камнап алыр, комбайнны МТС-ке урелинге чокка эки байдалдыг чедирип келир.

Петр Воробьев алган хүлээлгелерин чедияшкынын күүселир, бодунун сөзүнге ээ болур дээш, ажаап алышыкынын баштайгы хүннеринден-не эгелээш шак графинин өзүгар шалыпкыны-биле ажалдап кирипкен. Оон саадалга чокка ажалдаарына тракторчиси эш Токту-оол улуг дузаны коргускен. Оларнын машиналары ажал үезинде урелир чорукка таварышпайн келген. Комбайнның болгаш трактор-

нун үрелинге чокка ажалдаарын олар чаа совет техниканы эки шингээдип алганы-биле чедип алганнар. Оон сезон дургузунда бедик түнөөлдерин чедип алырынга чамдык тарааларын чече шыппайн турганы, тараа шөлдеринин комбайн-биле ажалдаарына эп чок бичи-бичи диллиндертер болуп, бир орундан өске бир ыракта орунче баары хей шактар эртерерин негеп турганы болгаш чаашкын бораннаашкынын хүннер таваржыры шалтыктап турган. Ол шалтыктаашкындар анаа улуг шалтыкты ужураштырып турган болза-даа, эсунда алган хүлээлгелери оон арын-биле күүседип шыдаан.

Дүжүт ажаап алышыкынын 18 ажал хүннеринин дургузунда 410 га черин тараазын ажаап алган болгаш 4980 центнер тарааны бастырган. 1000 килограмма ажал кывар чүлдү камнап алган. Ол тарааны чидирип чокка эки шынарлыг ажаап алганын демделеткен. Оон комбайны кандыг-даа үрелинге чокка МТС-те чедип келген. Ол бодунун ак-сеткилдиг күш-ажыл-биле Тайбыннын херээн быжыглап турар.

Н. А. ФОНИН.

Чаа-Хөл районунун агроному.

Колхозтарга шеф дузаламчылары

МГБ-нин область эргелелинниң коллективни Кызыл көдээ районун «Черби» колхозунун дүжүт ажаап алышыкыныг үш хүн дургузунда дузалашкан.

Коллективтин кижигүннери 36 гектар тараанын сноптарын шаңга дажыглап сөөртүп берген. Олар молотилкага 38 тонна тарааны бастырган, оортан 36 тонна тараа ол-ла үеде күрүнөгө дужаатынган. Ынчангаш ол коллектив бистин колхозка улуг дуза чедирген.

Шефчилер хову турлаанга агит-хуудусту 2 катап үндүргөн, ылангыя колхозчуларын ортузунга беседаларны, солун номчулгаларын база чоруткан.

Кара-Хаак суур Советинин девискээринде уруулар бажынын ажалдакчылары Кызыл районун «Черби» колхозунун тараа ажаап алышыкыныга дузалажып ажалдаан.

Уруулар бажынын ажалдакчылары Гурбанова, Симакова, Никифоров болгаш Хүрен-оол олар 30 ажал пионерлер-биле кады колхозтун 49 гектар шөлүн сноптаан тараазын дажып берген.

Таспы сумуда көдээ клубтун эргелекчизи О. Камаа «Черби» колхозтун хову турлаанга колхозчуларын ортузунга массалык ажалды илдепкейлиг чорудуп келген, ылангыя оларга дошудуур, гармошка-биле ырларны ырлады берип турар. Культура-чырыдышкын албан черинин ажалдакчы хүлээлгезин ол күүседип, номнарын, сеткүүлдерин хову турлааларга колхозчуларга чедирип турган. Камаа болза, агит-хуудусту 13 катап үндүргөн, солун номчулганын үргүлчү чорудуп турар. М. ЧЫДЫН, хову бригаданын бригадирин.

Школачыларын шефи

Сүт-Хөл районун Алдан-Маалдыр сумузунда Калинин аттыг колхозта эге школанын өөреникчилери өөредилге эгелээндө бээр төрөөн колхозуун дүжүт ажаап алышыкын ажалында үргүлчү дузалажып келген. Ылангыя организаастыг шеф ажылын 6 удаа чоруткан. Дузалашкан ажалдарын чамдык түнөөлдерин көргүзгө: 2009 снопу баглаан, 29 шоодай ишти мажакты чыгган, 1 га суланы дажып, 0,85 га тарааны чулуп, 2 тонна тарааны аргалап бергеннер.

Оон ылай, школачылар, башкылар болза, колхозчуларга солун номчулгаларын оон концерт чүлдүп көргүзүп турган.

О. АЛЕКСАНДР.

Тараа кезилдезин дооскан

БАЙ-ХААК (Телефон-биле). Танды районда «Сталинчы орук» колхоз октябрь 9-та бүгү тарааларынын кезип алышыкынын дооскан. Тараа кезилдезинин хүннеринде жаткалар-биле тараа кестирип турган машинистер эштер Владимир Катаев болгаш Иван Эртине олар онза илдепкейлиг ажалдааннар.

Комбайнёр эш Храмов сентябрь 22-ден октябрь 9-ка чедир 120 гектар черин тараазын ажаап ап, база кончуг эки ажалдаан.

Социалист чарыштын мурнакчылары деп атты чаалап алганнар

Күрбанкы коллективинин ажалдакчыларынын тус-туста алган хүлээлгелеринин үшкү кварталда түнөөлүн үндүргөн. Үшкү кварталдын түнөөлинде 13 ажалдакчылары боттарынын алган хүлээлгелерин бедик түнөөлдерге күүсеткеш, коллективтин шыгаралгайлары деп хундулуг атты чаалап алганнар.

Оларнын иштинде оперативтик килдистин бухгалтерлери эштер А. Середкина, Т. Сергеев, ашка эргилдезинин инспектору эш Е. Чебодаева, кассир эш Е. Логинова, чолаачы эш Д. Ельшов олар болгаш өскелер-даа бар. Коллективтин шыгаралгайлары эм 4-кү кварталда боттарынын чедип алган хундулуг аттарын шыкымас дээш кызымаккай ажалдап кирипкенер.

В. МОРОЗОВ.

ПАРТИЙНИ АМЫДЫРАЛ

Партия чырыдышыкынынын белеткелдерин дооскан

Партиянын политөөрөдигезин чедишкенин чорудар дээш ВКП(б) Мөнгүн-Тайга райкому оон организа...

дар пропагандистер томуйлатынган. Көдээ сумуларда беш кезек черде политбөлүмнөр организа...

Партия чырыдышыкынынын системасында өөрөдигеге уткуштур четпестер база бар, чүл дээрге, көдээ черлерде политбөлүмнөргө кан...

С. ДАГБА-ДОРЖУ.

Партиянын кезээки өөрөдигезинге белеткел

1950—51 өөрөдиге чылында партияны политчырыдышыкынын ажы...

болгаш ол бөлүмнүн программасын бо чылын катап эгелээр болганнар. Ол ышкыш эрктен өөрөдиге чы...

төөгүзүнүн допчу курзун өөрөдиге бөлүмнөр чүглө 3 черге турган. Политшколаларже болгаш бөлүмнө...

М. БАВУУ.

Колхозта партия бөлүмүнүн ажылы

Улуг-Хем районда Сталин аттыг колхозта партия эге организа...

леткелин дугайында айтырылган аааа чугаалашкылаан. Партия бөлүү агит-хуудустарны...

чедир күүседип, мурнакчылар болуп келгенер. Ооң-биле кады коммунистер хей...

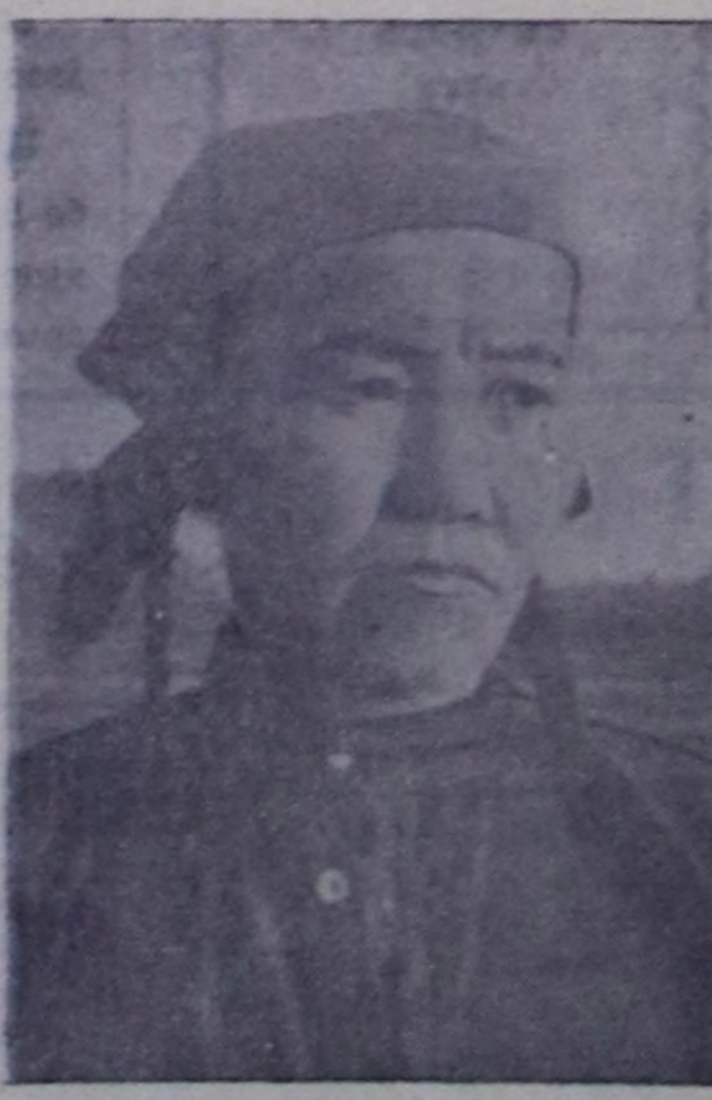
В. ТОЙЛУГ-ООЛ.

Совет патриотизминин улуг күжү

Социализмден коммунизиче чоорту шилчишкенин үезинде ажылчы чондарны коммунист кижизидилгези, кижилерин меделеринде капи...

вышаан, большевик партиянын удурутулгазы-биле хамааты дайын фронтундагы чүткүлдүг демиселкен болгаш америк, анган болгаш өске-даа интервентилер-биле, база аларнын агит-тарейки бара...

делин тыпкан Эш Сталиннын төлөвилеп айтыканы коммунист тургузушкунун улуг программасынын боттанышыкынын дүргөдөдир деп чаагай, патриоттуг күзөл-чүткүл-биле сорук кирген совет кижилер дайын сөөлүндөгү бир дугаар беш чыл панын хуусаа бетинде күүсеткен, бойдусту чарттарынын сталинчы панын болгаш коммунизмдин улуг тудулгарын боттандырынын талазы-биле канчаар-даа аажок улуг ажылды калбарткан.

Улуг-Хем районда Сталин аттыг колхозтун хойжузу Кыргыз Чолаак бо чылын 195 хойдан 202 хурагааны доруктуруп алган. Ону тайбын талалакчыларынын облась конференциязынче төлээге сонгаан. Чурукта: К. Чолдак.

Аңчылар слёду

ТООРА-ХЕМ. (Радио-биле). Бо чылдын октябрь 8-те Тоора-Хемге Тожу районун аңчыларынын хурады болуп эрктен. Аана 70 ажыг аңчылар чыылган. Оларнын аразынза «Май 1» колхозтан келген Ак-Мырлаа, «Совет Тыва» колхозтан келген 60 ажыг харлыг Бараан-Мырлаа, херэежен аңчы Кукуу болгаш оондаа өске сураглыг эр, херэежен аңчылар бар.

сураглыг херэежен аңчы Эш Кукуу сөс ап чүве чугаалааш: «Мен бо чылын 1500 рубльдин өлүүн кооперацияга дугаар мен. Ылчангаш өске аңчылар мээң үлөгөргөмнү эдерерин кыйгырдым» — дээш.

Эки инекчи

Өвүр районун Дус-Даг сумузунда «Совет Тыванын 5 чыл ою» көдээ ажыл-агый артелинин колхозчузу Самбуу, колхозтун аныяк инек малын 1950 чылдан эгелеп кадарып турар.

В. БЮРБЮ.

Иштинин малын өстүрүп турар

Эрэн районун Эрэн сумузунда «Кызыл сылдыс» колхозтун 7 черде үзүп тургускан шээр малын дуржулагалы кадарчылар кадарып турар. Оларнын иштинде эш Баазын болза, колхозтун мал ажылында 1947 чылдан баштап аажок өсүп келген. Ам оон хайгааралында 318 баш өшкү бар. Оон иштинде төрүүрү 296 өшкүдөн 301 анайны меңди доруктуруп турар. Хойжу Калзанда 518 баш хой бар. Оон иштинде 268 төрүүр хойдан 268 хураганна база меңди доруктуруп турар. Калзаң бо чылын кадарып турган хойн үш черге одарладып көшкөн.

К. НУРЗАТ.

Социалисттик чарыштын түңнели

Улуг-Хем районун Көк-Чыраа сумуда Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артелинин ажыл-ишчилери эш Сталинга чоруткан чагаага холбаштыр алган социалисттик хүдээлери чедишкенин-биле күүседир дээш, Эйлиг-Хем сумуда Сталин аттыг көдээ ажыл-агый артели социалисттик чарышка кыйгырган.

Колхоз тудуунун талазы-биле, чуртталганын 8 бажынарнын, 100 тонна урар тараа складын тууду дооскан болгаш тууйбу-биле куш кажазынын хазанын эптеп салган. Малдан үнер продукциянын чарык чыл планын 110 хуу күүсеткен. Мал чеминиң белеткелинин планы ажык күсөтинген: сигенни — 115 хуу, силюсту 118 хуу күүсеткен.

М. МААЖЫК.

Садыгжы Чыртак-Хуна эки ажылдап турар

Сүт-Хөл районун Бора-Тайга сумузунда магазин эргелекчи эш Бора-Хуна болза, бодунун ажылдап эгелээр үезинден бээр бо үере чедир хүдээлзенин эки күүседип турар.

районда бар барааннарны ажылчы чоң хомудавас кылдыр таарыштыр садыглап турар. Магазиннин иштине бараан делгелгези кончуг эки. Дүжүт ажаап алышыкынын үезинде эш Чыртак-Хуна хүдүс тараа шөлдөринге тараа ажаал алыкчыларынга садыглап чоруп турар.

М. МАНДЫК.

агый болгаш культуру тургузушкуну чедишкенин калбарып турар. Совет патриотизм — кижилерин социалисттик харылзааларнын суурунга үндөзилеткен болгаш ажылчы чондарнын үндезин эрге-ажыктары-биле дүтжүп турар, мораль-политиктиг чангыс эл-биле синникен дээди хевирин патриотизми болур. Буржуаз-национализмдин болгаш космополитизминин идеологиязына удураныштыр совет патриотизм бугу нацияларнын болгаш улустарнын ден эргелин болгаш долу үкелин хүлээр көөр, улус бурзууну национал онза чүүлдерин, характерин болгаш культуразын хүндүлээр чорукту барымдаалап турар. «Совет патриотизминин күжү чүдөө дие, оон бодунун үндезинде расалыг ийлекке, азы националисттик артыкчы-үзөлдөр туруп турар эвес, харын советтик Төрүн чуртка арап чонун ханы бердинген болгаш шынык чоруу, бистин чуртувун бугу нацияларынын акы дунмаа эзу-биле кады элдерир чоруу бар бооп турарында. Улустарнын национал аңчылары болгаш Совет Эвилелинин бугу ажылчы чонунун нити боттут эрге-ажыктары совет патриотизмде долу таарымчалы-биле дүтжүп турар» деп эш Сталин өөрөдип турар. Буржуаз-национализмге удураныштыр совет патриотизм бола, бистин чуртун бугу нацияларын болгаш улустарын чангыс аай акы-дунмалыкы өг-бүдөгө катыштырып турар. ССРЭ-нин улустарнын бузулбас болгаш улам-на быжыгып турар найралынын үндезин ында болуп турар. Оон-биле чергелештир Совет Эвилелинин улустары даштык чурттарнын улустарынын эргелин болгаш хамаарышпас чоруун хүндүлээр, база тайбын чурттарынга болгаш кожа-холбоо курунелер-биле найралдык болурунга беленип үргүчү илереп турар. Хосталга ынакшылдыг улустар-биле Совет куруенин өзү; база быжылыг турар харылзааларнын үндезин —

Областың тудуг-суурун улам калбарттыл!

Чаа суур

Эрзин районда Биче Сарыг-Булуң деп черге үш чыл бурунгаар чүгө 3 бажынынг эге школа турганы кымга-даа бидянгир. Ам ында 40 ажыг бажынынг чаа колхоз сууру тургустуна берген.

Тудуг бригадирин эш Чырандай бодунун ажылынга ак-сеткилдин көргүзүп турар. Тудуг бригаданы бо чылдың чайгы сезонунда 6 чуртталга бажыныры, 1 аҥ: кажаазы тудар планын күүсетпешаан, 1 электр станциянын бажынын дооскан. Ам колхозтун мал эмнелгезинин ийи өрөөл бажынын тудуп эгелээ. Тудуг ажылынга колхозчу херэженнер идепкейлик кырып турар. Оларнын иштинде коммунист Телгер, Биспун, Дойлаан олар күн нормазын 100—120 хуу чедир күүседип турарлар.

Колхозтун бүүдүрүлгө тудугларын өстүрүп, колхозчуларны чырык чаагы бажынарже сууржудар чорук колхозту организас, ажал-агыт талазы-биле быжыглаарына улут уjur-дузалыг.

А. СЫНАЙ.

Мергежилдиг тудугжу

Сүт-Хөл районун Сүт-Хөл сумунда Киров атыг көдээ улгатыр катыштырган ажал-агыт артелинин тудугжуу Монгуш Чүлдүм 1948 чылдан эгелеп колхозтун тудуг ажылынга ажалдап эгелээ. Тудуг ажылынга мурнунда өөредилге болгаш дуржулга чок болганын уjur-рундан баштайгы үедө Чүлдүм элээн берге байдалга таярык турган.

Бодунун хүлээнген ажылынга ак-сеткилдиг, өөредилгеге болгаш ажал-ишке кызымак болганын ачызында Чүлдүм сөөлгү үедө чүгө кончуг эки тудугжу эвес, харын нарын чүүдлерин эки шынарлыг кылдыр кылып турар апарган.

Чүлдүм ам кандыг-лаа тудугну нарын херекселдерин, стол сандайларын болгаш сонга карактарынын, ажиктерин кастыктарын база шафтаары эки шынарлыг кылдыр кылып турар.

Колхоз баштаар чери Чүлдүмнүн эки ажылын үргүлчү демделген өртектиг чүүдөр-биле каш удаа шагнап келген болгаш оон ажылышка кызымаккай, ак-сеткилдиг мурнакчы ажалдап турарын барымдаалаш сумунун ажылчы чоңары оңу өрткен чылын суму Советтин депутатына чаңгыс үн-биле сонгаанар.

М. ДАРЖАЙ.

Кижин төрөлгөтенин төөгүзүндө бистин Төрөөн чуртувустун ойноп турары, коммунизм тургузушкунуну сорулгаларнын боттангышыкында боттарынын улуг чедишкенингеринге хоойлу эзугаар чоргаарламышаан, совет кижилер нийтиледди хөгжүлдээнге өске улустарнын алдар хавыязын бичи-лаа кудулатпас болгаш баксыратпас. Совет патриоттар болза, интернационалисттерин ханы бүүрээни кижилер болур. Өске улустарнын чедишкенин бүүрүү, депшигенин, демократиянын, социализмнүн оруу-биле оларнын базым бүүрүү совет кижилерин чабышты өөрүшкүлелин хайныктырып турар.

Совет Эвилели эң-не мурнакчы күрүнө, бүгү делегейге тайбыш, демократия болгаш социализм дээш демселчилерини орук айтыкчызы, херели апарган. Бистин Төрөөн чуртувус чер-бүмбүрээнин бүгү-ле мурнакчы болгаш ак-сеткилдиг кижилеринин хүндүлели болгаш нийти хүлээп көрүүшкүнү-биле, изиг ынакшылы-биле алдаржар. Даштыкы чурттарнын ажылчынарыннын, тараачынарыннын, культу ажалдакчыларынын, херэженнеринин, аныктарнын хөй санныг төлээлери капиталист тургузгандан совет тургузгуну артык күштүгүнө, буржуаз нийтиледдин культуразынын мурнунга артык күштүгү болуп турарына га шүүт бүүрүп турарлар. Олар болза, Совет Эвилелинин улустарынын ажал-херээнин, амдыралынын болгаш чедишкенингерин дугайында шынын чорукту даштыкы чурттарнын миллион-миллион ажылчы чоңарына чедирип турарлар.

«Бүгү чурттарнын революшчулары боттарынын карачангыс ала-чурту ССРЭ-де деп сананышаан, бүгү делегейин ажылчы чоңарынын хосталгалыг демселчинин оода ССРЭ-же идегал-биле көрүп турарлар — деп эш Сталин бижип турар. Бүгү чурттарнын революшчу ажылчылары совет ажылчыны адгыга, хамыкты мурнунда өске чурттарнын пролетарийлери чору-

Бистин областың районнары, колхозтары чаа-чаа тудуглар-биле чылдың-на немежиң турар.

Чурукта: Туранның хөй-ниити чөмөннилге черинин чаа бажыны. Чуруу А. ЕРМОЛАЕВТИН.

УЛЕГЕРЛИГ БЫЗАҢЧЫ

К. Ондарайнын адазы кончуг бызаңчы кижин чораны-биле ол эртеминге оглун бичилзинден тура өөреткен. Сөөлүдө барып К. Ондарай дуржулгалыг бызаңчы апарган болгаш дык нарын чүүдлерин кылдып билер болган. Ол бызаңчы апарганынын сонда арап чоңуну 10 ажыг чуртталга бажынарын тудуп берген. Чадаана хоорайда 10 хире чуртталга бажынарын, албан, черлеринин бажынарын, дуржулга станциязынын 5 чуртталга бажынарын болгаш албан черинин бажынын тудушкан. Баян-Таланын суму төвүндө оон кылышылаан тудуу барык чок. Кажан оон төрөөн черинге чаа колхоз организастатынганынаан

сонгаар колхозтун тудуг ажылынга ол эрес соруктуу-биле ажалдап кирген. К. Ондарай ам колхозтун эң эки бажычызына санадып, нарын чүве казаар черде ажалдап, үлүг нормазын үрүлчү 150—160 хуу чедир күүседип турар.

Ол чүгөле ийи бичи чүве кылырынга мергежээн эвес, оон-биле кады көдээ ажал-агыттын машиналары септээрин база эки билер кижин. Бо чылын тараа ажаап алышыкынын үезинде элээн хөй машиналарын септеп кылган. К. Ондарайнын уран-шевер холу 10 кижини ыш-биле нарын чүвөлөр кылырынга өөредип турар.

О. ОЧУР-ООЛ.

Колхозта тудуг ажылы

Барын-Хемчик районун Эрзи Барлык сумунда «Большевик» көдээ ажал-агыт артели тудуг ажылынын талазы-биле районда мурнакчы болуп турар.

Колхозта тудуг бригадасы (бригадир Х. Очур) бо чылын элээн хөй тудугларын дооскан. Улус чуртта 12 бажынарын, ыш казаанынга 1 бажыны, 600 хой кирер 2 кажаалары болгаш куш турар 1 кажааны тудуп дооскан 32 зыт кирер 1 кажаанын тудуну удаас доозар деп турар.

Улус чурттаар 8 бажынарын ханазын тудуп турар. Олар бо чылын ажыгалага кирер. Колхозчулар өгөрден бажынарже көжери үргүлчүлөп турар.

Тудуг бригадасында мурнакчылар хөй-биле илереп турар: Чанзан, Саракы, Санчы-Бүдүп, Аракчаа болгаш Сотпа олар ажал нормазын хун-бүрү 140—150 хуу күүседип турар.

Бригадада социалист чарышты калбартаат. Хана солуннар болгаш агитхуудустар үргүлчү үнүп, мурнакчыларын илередип турар.

М. БАВУУ.

МТС-те чаа тудуглар

Чөөн-Хемчик районун Чадаана МТС-тин бүүдүрүлгө болгаш оуртталга бажынарыннын тудуглары чыл бүрүдө немежиң турар. Ажалчылар, албан хаакчытар оларар 7 санныг бажынар бар апарган. Ол бажынарга нийтэи-биле 32 аал ишти чурттаар.

Устунде айтыкан бажынар чаа туттуган. Септелге чери турар даш бажын тудуу сентябрь аяда доозулган. МТС бодунун күжү-биле садыг бажынын база туткан, ам магазин ажалдап эгелээ. Моон сонгаар МТС чаа тудугларын ам-даа кылып чорудар.

О. ХУРЕЦ-ООЛ.

Күскү чер аңдарылгазы

Эрзин районун Нарын сумунда «Коммунизмче орук» колхозга күскү чер аңдарарынын комсомолчу Анайга удуртурган бригадасы 9 аядазын-биле 80 га аңгыс чер аңдарар планын тургаш, баштайгы каш хуннерин дургузунда 46 га черни аңдарганнар.

Ажылдын баштайгы хуннеринде комсомолчулар эштер Ноозун, Дактын, Кылга, Михая, Чокшал олар хун нормазын хун-бүрүдө 100—150 хуу күүседип, мурнакчылар болуп илерээнер. Ам арткан 34 га черни Совет Тыванын 7 чыл оңуну хунунде доозары-биле ажалдап турарлар.

К. ӨЛЗЕЙ.

Сүт-Хөл районда үндүрүг чыылдазы

Көдээ ажал-агыт болгаш чуртталгы чоңарын бот оналга үндүрүүн чыр талазы-биле Сүт-Хөл райсан кылды эки ажалдап турар. Ылангыя ол үндүрүлгенин чыылдазынын планын районун сая кылдызын аппараты чогуур хуусаазында күүседип турар.

Оон Ынай районун чамдык сумулар Советтери үндүрүлгө чыылдазынын ажылын эки организастаан. Алдан-Маадыр, Бора-Тайга, Сүт-Хөл сумулар Советтери көдээ ажал-агыт болгаш бот оналга үндүрүүнүн чыылдазынын планнарын хуусаа бенинде ажыр күүседип турарлар.

Районда үндүрүг чыылдазы ам-даа үргүлчүлөп турар.

С. САНДАН.

Чоннун кады дээш эки ажалдап турар

Чөөн-Хемчик районун Ийме сумунда эмнелге пунктузун чоокта каа Кызылдын фельдшер школазын дооскан, ортук эмгеринин Люба Маскаленко эргелекчилеп эгелээ. Эмнелгеге келген чоңга ол эң-не ээлдек аажы-чангы көргүзүп, сагыш-нонвангыр ажалдап турар. Ол ажылын чүгө эмнелге черинге олура ажалдаары-биле кызыгаарлатымай, чоңун келдиришкенингеринге барып дузаламчыны чедирип турар. Чүгө чалаалга-биле эвес, а бодунун ажал-ишчи сонуургалы-биле колхозчуларын чурттап турар черлеринге үргүлчү барып турар. Чоңун иштиге санитария пропагандазын сонуургалды-биле чорудуп турар.

Эш Маскаленко ам хову ажылында турар колхозчуларга үргүлчү барып, тараа ажаап алышыкына-га болу кирип турар. Оон үлегерлиг ажылы чоңун ортузунга шак мынчаар мактадып эгелээ.

К. БАЛДАН.

Республика ЧАГААЛАР

Чиктиг өмнөөшкүн

Улуг-Хем районун Шагаан-Арыг сумуда «Кызыл тул» көдээ ажал-агыт артелинин колхозчуу Дамба бо чылдын августун сөөлгү үезинде элээн аар аарыг бергеш Шагаан-Арыгнын эмнелгезинге келген. Чогуу кандыг аарыгдан кайы хире берге араанын эмчилер анаа чугаалап бербээнинден Дамба бодунун аарынын байдалын сөөлгү хуннерге чедир-ле билбээн.

Беш, алды хире хонуп чорда эмнээшкни тааржып, аарыг Дамбанын эдвинин изи-даа анаа апарган, оон сөөлүдө ийи хонганда эмчи эргелекчи Гарнец келгеш:

— Силерге күш-ажыл-биле эмнээшкни херек-тир, ычангаш бо хун ховуже үнер херек—дээш эмнелгенин ажалдакчыларына Дамбанын аарыг улус хеви шыгаар черге чыткан даштыкы хевин экекелдирип берген.

Күш-ажыл-биле канчаар эмнээрин Дамба аайын тыпшайн, эргелекчинин сүмезин эзугаар эмнелге черинин даа өске 10 хире кижин тергелги аяг алгаш Шагаан-Арыг хоорайнын артыг талазынче үнүлкенер.

Шагаан-Арыг хоорайнын артыг талазында Буга-Аскы деп черге чөдө бээрге, эмнелге черинин сизин шөлдү ында болган.

Аарыг Дамба эмчи эргелекчизи Гарнецтин сүмези-биле эмнелге че-

ринин ажал-агыт эргелекчизинин айтышыкынын эзугаар ол хуннедир анаа сизен кезип хүнээ.

Дамбанын арааш эмчиде чыдып алган сураан дынааш танышкөрүш аайы-биле ужуражып чугаалажыр дээш, сентябрийн 9-та, өскресенде, Шагаан-Арыг эмнелгезинге чөдө бээримге, ук Дамба күш ажылында «эмнелишкенинде» барган болду. Оон даартазында эртен эрте чөдө бергеш ужуражы бээримге Дамбанын менээ чугаалааны болза, «бо эмнелгеге келгеш он хонган сөөлүдө шутт кадык кылдыр сөгзөн мен, үндүрүп көрүнер дээримге үндүрбээн, сөөлгү үедө күш ажал биле эмнээшкни кылыры ол чөдө дээш, эмнелге черинин сизини кестирип турар апаарды, ыччаар база «эмнээр» чөдө-дир, а кажан үндүр бижини билдинмес, ам шутт кадык кижин дир мен, чангыс мен-даа эвес, өске чамдык кижилерин база ажалдадып, ыччаар «эмнээр» чөдөдир» — деп чугаалады.

Аарыг кижилерге күш-ажылы кылдырып тургаш оларны эмнээри медицинанын практикасында бар-деп чөвүни мынчага чедир дынаваан кижин мен. Шагаан-Арыг эмнелге эргелекчизи Гарнецтин үстүнде практиказы кем-бүрүулуг үүлгедиг эвес ирги бе?

В. САНДАК.

Дөртөн ганы малга дойлаткан

Бий-Хем районун Баян-Кол сумунда Сталин атыг көдээ ажал-агыт артели колхозчуларын хуузунда бода малдарын организастыг кататка тургуспаанындан болгаш тараа кажааларын эки септээзинин, тараа кадарчыларынын харын салгазын дынызтаанындан 40 га тараа культураарын (14 га кызыл-тасты, 6 га чинге-тарааны, 10 га сулааны, 10 га арбайын), база 10 га ногаа культураарын холга тудар чөдө чок кылдыр малга каза бастырган.

Тараа кадарган Сонам-Байыр биле колхозчуларын хуузунда инектерин кадарчызы деп ат кадага-

лаан К. Мендигит олар снаашкан хүлээлгелерин ак-сеткилдиг күүседирин болавайн, өгөрлөндө ааа олургулап турда, оларын боттарынын инектери, бызаалары, өшкүлери, кайбызын-лаа мал, тараа кадарып муңган айттары тараа аразында турар чүүл бар.

Бо дугайында колхоз даргазы Лопсан биле хову бригадир Тюмен-сол олар хемчег албаан болгаш акт-даа тургуспаан. Колхозтун тармактын малга үрөгдөдир чорук акта болбас. Буруулугларын харысалтага кийрер херек.

Б. БАГЫТ-ООЛ.

Орук септелгезин уткан

Кызыл районун Кара-Хаак көдээ Советтин девискээринде оруктар автомашиналар болгаш тергелги аягтар чоруурунга шептыктыг, он-чүгүлчү, чамдык чогааларын көвүрүлгери үрелтилээн болуп турар.

Мындыг багай оруктар автомашиналарын дүргөн үрелиринге чедирип турар болгаш чүк транспортун дүргөдөдирин улуг моондэктаашкыны ужураштырып турар.

Көдээ Советтин даргазы эш Стру-

ков болгаш Чкалов аттыг колхозтун даргазы эш Буянов олар чоңун күжүн организастыг шептелге эвилелдеп тургаш, ол оруктарын септээр дугайында санаалар үнүп турду-лаа ону организастаарыч сагыш салбайн турар.

Кара-Хаак көдээ Советтин девискээринде оруктарын дарыг септедир дугайында Кызыл районун ажылчы чоңар депутаттарынын күүсөкчи комитети чогуур хемчегин алыры негетинип турар.

Т. ЧЫДЫН.

Бистин Төрөөн чуртувус чаа, күчүлүг көдүрүлүшкүндө туруп турар. Совет улус коммунист нийтиледди тургузарынын сталинчы улуг программанын чедишкенин шиптир-леп турар.

Большевик партиянын массалар иштинде бүгү-ле идея-политиктиг ажылы амдыралчы совет патриотизминин эзузунга, Ленин—Сталин-нын партиязынга бердинеринин эзузунга, совет кижилерин кажиздээринче угланган. Марксизм-ленинизм-нин бүгү тилен турар идеялары канбаа-биле пропагандалары, коммунист тургузушкунун улуг чедишкенингерин көргүзери болза, бистин социалист Төрөөн чуртувус дээш чоргааралдык мелерелин, коммунизминин улуг херээнин бүрүн тиленеринин талазы-биле идегалды совет кижилерге быжыглап турар.

Ажылчы чоңарын патриоттуг кижиздилгезинге совет литература болгаш уран-чүүл чугула ролды ойноп турар. Литератураның болгаш уран-чүүлдүн ажалдакчылары бодунун Төрөөн чуртувун эң патриоттары болур, социалист улуг чартыгалдарын болгаш коммунист тургузушкунун үезинин болушуннарын уjur-дузасын сактып бодалар, мурнакчы пролетариатты ыраажыларынын сорулганын бедик көдүрер, бистин нийтиледдин байлакшы болгаш хөй талагы амдыралындан боттарынын чогаалдарына материалды тывар уjurлуг

деп эш Сталин өөредип турар.

Бодунун улуузу биле, ажылчы аңгы-биле совет чогаалчыларын чок төрөл харылаазынын дугайында, улус массанын чогаалчы күйштеринге бүүрөл дугайында, совет кижилерин маалдыгыг күш-ажылын алдаржыткан уран-чечен чогаалдарга оңу шың чуруп билеринин болгаш улустун дугайында эш Сталиннын генийлиг идеязы идеология айтыргаларынын талазы-биле ВКП(б) ТК-нын төөгүлүг доктаалдарына бодунун илергейлелин тыпкан. Партиянын Төп Комитетинин ол шиптирлер совет литература болгаш уран-чүүл ажалдакчыларынын дайынчы патриоттуг үзел бодалын көдүргөн. Ол доктаалдар болза, совет патриотизминин хөгжүлдээн чаагай херээнге болгаш анаа үдөзилээш чаа уран-чечен чогаалдарын тургузарына дузалаан.

Совет улустун патриотизми болза, чогаалчык тывынгыр күштер чектелип, эртемниг утас-шынарнын талазы-биле нийтиге улуг уjur-дузалыг улуг литература болгаш уран-чүүл төрүтүнүп турар ажыктыг хөрүзү болуп турар. Совет культураның ажалдакчыларында бистин социалист Төрөөн чуртувус эрге-ажыктарында, улустун болгаш совет күрүненин эрге-ажыктарында өске эрге-ажыктары чок болгаш турур болбас-лаа уjurлуг. Совет патриотизминин чаагай идеяларынын эзузунга бүгү ажылчы чоңарын кижизилер, сергек, бодунун херээнге бүүрээр, моондактардан кортпас, коммунизм дээш демселеде бүгү-ле бергелерин ажал тивлээринге белен анык салгакчыларын кижизилер талазы-биле партияга болгаш күрүнөгө дузалаар — деп идеология фронтунда ажалдакчыларын чугула сорулгазы ындаг болуп турар.

Совет кижилерин патриоттуг ме-дерели оларын революштуг серемчилелин көдүрүп, тайбын дээш, коммунизм дээш демселеде оларын идепкейин күшөлдирип турар.

В. СТЕПАНОВ.

Атомнуг чепсек дугайында „Правданың“ корреспондентизинге эш И. В. Сталинның харызын даштыкыда канчаар көрүп турары

РУМЫНИЯ
БУХАРЕСТ. Октябрь 7-де (СЭТА).

Атомнуг чепсек дугайында «Правданың» корреспондентизинге эш И. В. Сталинның харызын Бухаресттин бүгү солуннары бир дугаар арынарына улуг эгелер-биле парлааннар. Чамдык солуннар болгаш Румынияның радиоу эш И. В. Сталинның харызын тайылбырлап турарлар.

«Скынтей» солун «Сталин улусту күзөл сорун илереткен» деп эгелди мурунку чүдүгө бижеэни болза: кижилер төрөлгөтөнүн болгаш цивилизацияның салым-чаянын камгалап турар улуг Сталин кончат мерген угаанын сөстөрүн чугаалаан, бүгү күш-ажылчы кижилер төрөлгөтөнөр ол сөстөрүн улуг өөрүшкү-биле хүлээп алганнар. Уолл-стриттин хан төгүкчү дээрбечилеринин холунда атомнуг чепсек барында дыка дүүрэн тайбынча ынакшылгы улустар, Совет Эвилели атомнуг чепсектин чажыдын тып алган дугайында СЭТА-ның 1949 чылдың сентябрь 25-те медээзинден дынааш акаа улуг өөрүшкү-биле ужурашканнар. Совет эртем, совет техника болза, делегейде эн-не муракчы болгаш бодунун хөгжүдүзүнүн орунунга калдык-даа бергелерин алып тилээр деп чүвени улустар эки медресе билди турарлар. Совет Эвилели агресорларын атомнуг чепсизге атомнуг чепсек-биле кажан-даа харызы берип болур, социализмни чуртту бүгү талазы-биле тилетирбес күш болур болгаш оон-биле кады атомнуг чепсекти бүрүн хоругдаарынын орунунда турар деп чүвө бүгү делегейнин ажылчы чоннарына шуут билдингир.

Атомнуг чепсек дугайында эш Сталинның шөлзүн чугаалаан хостуг сөстөрүн бүгү делегейде калбаа-биле деткип турар болгаш дайын кыпсыкчыларына аар согушкуну таварыштырган. Тайбынның дайзыннары шуут сойгаландыр илеретинген.

Эш Сталинның сөстөрү румын улустарга келир аас-кежиктиг үгө бузурелди быжыглап турар, тайбын дээш, социализм дээш демиселди дылдырарчы сорук кирип турар кыйгыры болур.

Улуг Сталинның сөстөрү тайбынның тилетирбес кижилер төрөлгөтөнүн бузурелди турар деп «Ромына лбара» солун бижип турар.

ВЕНГРИЯ
БУДАПЕШТ. Октябрь 7-де (СЭТА). Атомнуг чепсек дугайында «Правданың» корреспондентизинге эш Сталинның харызын бүгү бо хүнгү солуннар бир дугаар арынарында улуг эгелер-биле парлап турарлар. «Сабад неп» болгаш «Непсава» солуннар боттарынын мурунку чүдүдөрүн ол харыга алдыр болдурун.

«Правданың» корреспондентизинге эш Сталинның меделели болза, тайбынча ынакшылгы кижилер төрөлгөтөнүн боттарынын күжүнө бузурелдин хемчээл чок быжыглап турар деп «Сабад неп» солун бижип турар. Оон-биле империалистерге ол шыгы сагандыгы болуп турар. Бир эвес Совет Эвилелинч мөгө күжү сүртетпоз болза, америк империалистер боттарынын делегей дайыны кыпсыр дээн планын шагдала боттандырыптар ийик деп ола солун бижип турар. Империалистерин чепсизге удур совет улус боттарынын чепсиз холга тудуп алгаш удураланып болур деп чүвени империалистер эки боданын көөр ужурултур. Совет улус боттарынын чепсиз-биле агресорларга улуг согушкуну берип болурун, империалисттик эжелекчилерин чепсиз холдан ушта шааптарын чугаалап турар делегейин ийи дугаар дайынын дуржугдаларын эки боданын көөр ужурултур.

Совет Эвилелинде чепсектер, оон иштинде атомнуг чепсек дайын кыпсырына бараан болбас, харын дайыны бодурбазына бараан болур. Совет Эвилели кымче-даа халдаарын бодавайин, харын халдаар күзөлдиг кижилерин ол күзөлдиг ойтур шаварын бодап турар деп ол-ола солун бижеэи.

Эш Сталинның меделели болза, тайбынның эч чугула фактору болур Совет Эвилелинч чайгылыш чок тайбын политиказынын чайынантак документизи болур. Ол меделел болза, бүгү делегейге тайбынны камгалаары дээш, массалыг узуу-каашкынын чепсиз хоругдаар дээш Совет Эвилелинч чорудуп турар демиселин тилетелгил баэмы болур.

БОЛГАРИЯ
СОФИЯ. Октябрь 7-де (СЭТА). Атомнуг чепсек дугайында «Правданың» корреспондентизинге эш И. В. Сталинның харызын бүгү болгаш солуннар бирги арынарында парлап турарлар.

«Минчжу чосон» солунун чуртуну чүдүдө чугаалап турары болза: бир эвес империалистер хенертен агрессия чорудар болза, олар ойтур шаптырлар дээр дугайында бузурелди Генералиссимус Сталинның билдингир сөстөрү тайбынча ынакшылгы бүгү улустарнын чуректеринче синиктирип турар.

«Нодон синьун» солун болза, эш И. В. Сталинның харызынын долу бижимелин парлаан болгаш тайбынның улуг тук тудукчузу эш И. В. Сталинның чуруну көскү черде парлаан. «Бир эвес атомнуг бомбанын талалакчылары монополистер эвес болу бергенин боттары көөр болза, чүгле ыччаарда ам атомнуг чепсекти хоругдаарын олар болдуруп болдулар» дээр дугайында эш И. В. Сталинның сөстөрүн солун меделеп турар.

Бүгү фабрикаларда болгаш заводтарда, суурларда болгаш көдөз черлерде митингалар болгулап турар. «Правданың» корреспондентизинге эш И. В. Сталинның харызын ол митингилерде таныжып турарлар.

ГЕРМАНИЯНЫН ДЕМОКРАТТЫГ РЕСПУБЛИКАЗЫ

БЕРЛИН. Атомнуг чепсек дугайында «Правданың» корреспондентизинге эш И. В. Сталинның харызынын долу бижимелин Берлиннин бүгү демократтыг солуннары октябрьнин 7-де парлап үндүргөнер.

Германиянын социалисттик чангыс-ай партиязынын төп органы «Нейсе дейчланд» солун «Сталин орук айтып тур» деп эгелди чүдөдө мынча деп бижип турар: «Оон чугаалааны ышкаш, кым-даа ынчаар чугаалап шыдаазы бөдүүн, билдингир дил-биле улуг совет улустун баштыкчызын чугаалааны болза: атомнуг бомбага АКШ-тын монополизамы ам чок. Ол чүвө көргүзүп турары ол? Дайын кыпсыкчыларына ол болза, атомнуг чепсекти хоругурун чөпсээр-режирин олар ам угап билери чүдүдү болур ийик.

Бүгү делегейнин тайбын күзөп турар улустарына ол болза, Совет Эвилели бистин-биле кады калган бир шагдалындан-даа күчүлүг деп чүвени көргүзүп турар. Тайбын дээш демиселди күштөлдирер! Амыдыралды камгалап алып арга кажанда мындыг улуг туруп көрбөз. Кижилер төрөлгөтөнүн өлдүкчүлери дискек кырына сөгүртүнер!

Улус, хамыктын мурунда немец улус, билди алгаш, ажылдай бээрлер. Ийи чыл дургузунда нациянын идегели, Германиянын чангыс-ай чоруунун күжүнүн үнер дөзү апарган бистин анык республикамыз болза, бодунун ийи чыл болган оюнун хунунде күштүг эгиннерин эдип-чазап, Сталинның айтып турары чангыс шы, чаа орук-биле улам быжыг басып чоруп олурар. Бистин улуг заводтарынын гудоктары улам ытыгыр алгырып турар апарган, кижилерин амыдыралды улам чырып турар, чүгө дээрге, бистин улус, айыында турар, бистин улус тайбынның тук тудукчузун камгалакчы холдарын минин турар.

МООЛ АРАТ РЕСПУБЛИКА
УЛАН-БАТОР. Атомнуг чепсек дугайында «Правданың» корреспондентизинге эш И. В. Сталинның харызын бүгү делегейге төгүлүг документ болур болгаш улустарнын холунда күчүлүг чепсек болур деп «Башкы» солун бижип турар. Империалисттик агресорларга удур, тайбын дээш демиселде миллион-миллион тайбын талалакчылары эш Сталинның сөстөрүндө чаа күштөрүн немеп ал турар. «Тайбынның күштери» деп мурунку чүдүдө «Зери и популли» солун мынча деп бижип турар: Бүгү делегейге тайбын дээш улуг демиселди Сталинның сөстөрү болза,—тайбынның үнү-дир, ол болза, эн-не бак эскерлик чорук кылырын—үредеки атомнуг бомбаны дайын соругдаларына ажылаарын оралдажып турар Уолл-стриттин өлдүкчүлеринын холдарын ойтур шавар дээш демисе-жип турар чер бөмбүрээнин бүгү чурттарынын чүс-чүс миллион бөдүүн кижилеринин үнү болур.

АНГЛИЯ
ЛОНДОН. Октябрь 6-да (СЭТА). Атомнуг чепсек дугайында «Правданың» корреспондентизинге эш И. В. Сталинның харызынын дугайында меделелди Лондонун бүгү кежээни солуннары эн-не көскү черлеринде парлап турарлар.

«Ивинг стандарт» солун эш Сталинның харызынын сөстөрүн шүптүзүн парлаан.

Эртеги солуннаран чүгө «Дейл мейл» сөөлү меделер кежээге «Сталин атомнуг бомба дугайында чугаалап тур» деп эгелди медеэ парлаан. Харыда атомнуг бомбаларнын хевирлеринин бирээзинин шыгдалааны СССР-де кылган, ындыг шыгдалаларын моон сонгаар-даа чорудар болгаш оон-биле холбаштыр АКШ-тын айыыл чогуна кыжаныг дугайында Катышкан Штаттарнын чугаазында калдык-даа барымдаа чок дугайын чугаалап турар кезектерин медеэде парлап турар.

Кореянын улус-демократтыг республиказы
ПХЕНЬЯН. Октябрь 7-де (СЭТА). Атомнуг чепсек дугайында «Правданың» корреспондентизинге бүгү делегейнин ажылчы чоннарынын улуг баштыкчызы эш И. В. Сталинның харызын тулчуп турар Кореянын бүгү булуңнарына кереи радио октябрьнин 6-да-ла дамчыдыккан. Октябрьнин 7-де ол төгүлүг документини корей солуннар көскү черлерге парлагыланкан.

Кореяда болушкуннар

ПХЕНЬЯН. Кореянын улус-демократтыг республиказынын Улустун армиязынын Кол командьлалынын октябрь 8-те медеээни болза, бүгү фронтларга Кореянын Улустун армиязынын катыжышкыны кыдат улустун эки-турачы кезектеринин сырый дем-катыжышкыны-биле америк-англи эжелекчилерин болгаш лисынманчы шериглерин кадыг-дошкун тулчушкуннарын ойтур шаварын үргүлчүлөп, оларнын дигир күжүнө болгаш техниказын дигир улуг чидиргилерни таварыштырып турар.

Төп фронтуга Чантон районга Улустун армиязынын камгалап шугумун чаза таварырын оралдажып, 70 ажыг танкаларга, артиллерияга болгаш ужура-чүлөгө үдеткен дайзынын калчаалыг чеди атакаларын Улустун армиязынын кезектери чедишкенин ойтур шапкан. Улустун армиязынын кезектери дайзынын 10 ажыг танкаларын чок кылып узуткаан болгаш үш самолөттү андара аткан.

Венгриянын кинематографиянын хөгжүлдөзи
БУДАПЕШТ. Беш чыл плайынды венгрия кинематографиянын хөгжүлдөзине 46 миллион форинтти (венгрия акша) чарыгдалар көрдүнгөн. 1954 чылга чедир венгрия суурлар бүрүзү боду кино үндүрер черлиг болур. 1950 чылда Венгрияда 4 кинолары бүдүрүп үндүргөн. Венгриянын телеграф агентилелинч медеээни эзугаар алырга болза, 1951 чылда бүдүрүп үндүрер кинонын саны 12 чедер деп турар.

Венгриянын хосталарына чедир чуртка чүгө 410 кино театрлар турган, 1951 чылда кинотеатрлар саны 1530 четкен болгаш 1954 чылда беш чыл плайнын төнчүзүндө чуртка 3375 кино театрлар турар.

Димитровградтын тудуу
СОФИЯ. Димитровградтын тудуу-журларынын болгаш монтажчыларынын коллективни бодунга хүлээлге алган: чүгле хоорай иштинде эвес, харын бүгү Болгарияда эн улуг үлөтүрүлүг бүдүрүлгө черлери — Сталин аттыг азот-тук заводун болгаш «Марича—3» деп электростанцияны Октябрьин социалисттик Улуг революциянын 34 чыл оюнун бестинде ажыгдалче кирир.

Ам ол тудууларда сөөлүг тудуу болгаш монтаж ажылдары чоруп турар. Хоорайда 1500 ажыг чуртталга бэжиряны болгаш хей-ниити бэжиряны тургуштугулаан болгаш ажыгдалче кирген.

Австралияда боочепсеглөшкүннөр өзүлдөзү
СИДНЕЙ. Сентябрьде Канберрге ажытылган федералдык парламенттин сессиязына чугаалажып көөрү-биле 1951—52 чылдың бюджет төлөвилдин Мензистин чазаа кирген. Ол болза, хей саныг шериг белеткелдеринин болгаш австралий улустун амыдырал деневини моон сонгаар улам кудуладарынын бөдөжү болуп турар.

Ук бюджет болза, 927 миллион фунт стерлинг түнүг чарыгдаларын көрүп турар. Шериг белеткелдеринче ниитизи-биле чарыгдаларын ийикпе, азы эрткен чылдан 23 хуу хөй болган. 1949 чылга дөмөйлээрге шериг чарыгдаларын чонун бир кижилер санына-ла хуваарга дөрт катип улгаткан.

Бо чылгы ол чаа бюджет эзугаар австралий кижилеру дөрт болгаш дөрт эвес үндүрүлгелерин дыка хөйну улгатыр төлээр апарган. Ол ча-ажык үндүрүү 9 хуу улгадыр, а хөй категорияларын базаринч садып аларынын үндүрүү 50 хуу улгадыр. Сигарет, пиво, арагалар болгаш калбак хергелелдин өске-даа барааннарынын өртөз улам өрүлгөн дээш.

Чаа бюджетти чүгө улус массалар буруу шаап турар эвес, харин эрге-чагырганын төлөлекчилеринден база шугумчүлөп турар. Чаа Муруну Уэльс штаттын премьер-министри Макгир ол чаа бюджетти өлдүмүг бюджет деп алаан. Лейборист партиянын парламент фракциязы чаа бюджет-биле чергелештир чазакка бузуревезинин нотазында дугайында шиттир хүлээп алган.

Улус демократия чурттарында
Чөөн Кыдатта чер реформазы
ШАНХАЙ. «Дзефанжибао» солунун медеээл турары болза, 33.377 сяннарда (сян—бир каш суурларны катыштырып турар чагырга чери) азы Чөөн талакы Кыдаттын бүгү көдөз районнарынын 86 хууунда чер реформалашкынын чорутканынын түнелинде помещиктерден хавырып алган чери үлээри төнгөн. Черни үлөп таарыштырып Шаньдун мөжүдө, Цзянсу мөжүдө согу болгаш муруну кезээнде, а ол ышкаш Аньхуй мөжүдө муруну кезээнде төнгөн. Оон ангыда Чжэнь мөжүдө бүгү көдөз районнарынын черин 92 хуузу, Фучжэнь мөжүдө районнарынын 65 хуузу болгаш Аньхуй мөжүдө согу кезээнде районнарын черинин 50 хуузу үлөтүнгөн.

Скарборода тайбын талалакчыларынын митингизи

ЛОНДОН. Скарборога тайбын талалакчыларынын Йоркин комитетинин организациясына тайбын талалакчыларынын митингизи болуп эрткен. Анаа мында болуп турар лейборист партиянын чыл бүрүдө болур конференциязынын чамдык төлээлери база киришкен.

Митингиге Польшага, Румынияга, Венгрияга, Чехословакияга болгаш Германиянын демократтыг республиказына чораша чаа дедир эеп чедип келген, лейборист партиядан парламент кезигүүп турган, тайбын камгалаанын англи еомитетинин президентизи Д. И. Притт чүвө чугаалаан. Ол чурттарынын дугайында, а база эрткен чылын чораша Совет Эвилелинч дугайында Притт бодунун көргөн, билген чугаалаан. Совет Эвилелинч болгаш оон-биле кожа-хөлбөзү турар чурттарынын улустарынын тайбынче чангыс эп-сеткилди-биле чүткүлдүүн айыткаш, Приттин медеээни болза:

«Бир эвес бис ол чурттар-биле эп-найралды чедип алган болуз-вусса, бис оларнын үнүн дораан-на деткип, катыжар ийик бис. Ынчаарга бистин чуртувусту сандарадып турар болгаш дайынче кирип турар амгы үени «эндере чепсегленишкенин политиказын чок кылып шыдаар турган бис. Чөөн Европа-биле калбак салдыжышкындан улуг ажыкты чедип алган турар ийик бис.»

Митингиге Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүдөлдиг кезигүүп дээрги С. Дэвисче чорудар байырлыг телеграмманы кыйгырган, мында Кореяда хан төгүшкүнүг дайыны соксадыр болгаш Катышкан Инацияларнын Организациязын бодунун амгы үдегилерин дайын тайбынч чепсез кылдыр дедир эгилерин кыйгырып турар. Ол телеграммда чугаалап турары болза, бир эвес англи улус бүгү-ле айтырылганы чугаалажышкынар эзугаар шиттирлеп таарыштырар дугайында бодуну күзөл-соруун чарлаан болза, Совет Эвилелинч болгаш өске-даа чурттардан дораан-на деткимчени алып турган, ынчан делегейин чаа чүс-чүс чилдарынын оруу ажытынар турган.

Ол митингиге тайбын камгалаанынын комитетин Скарборога тургузар деп шиттир хүлээп алдыган. (СЭТА).

Иранын иштики херектеринге англи-америк киржилге дугайында

Иранын нефть үлөтпүрүн национализастаар дугайында хоойлу амьдыралга боттандырып чорударынын талазы-биле камтышкан комиссиянын секретаринин медегелели болза, бүгү делегей дүрүмнерин эзугаар оларны чайладылар бис.

ЛОНДОН. Рейтер агентилелинч дамчыдып турарын эзугаар алырга, Англиянын даштыкы-херектер министрствозу Абдалан англи ажыдакчыларын көжүреринге хамаарыштыр тускай меделел парлап үндүргөн. «Моон ынай сонгаардылга чокка англи ажыдакчыларын көжүреринин хемчеглери хүлээп алдынар» деп меделелде бижеэн. (СЭТА).

Америк улус чагырыкчы бөлүктөрүнч дайынзырак политиказына удурланып турар

«Дейли Оклахомен» солунун минни медегелээни
НЬЮ-ИОРК. «Дейли Уоркер» солун «Дейли Оклахомен» солунун редакциязынын чүлүг дүжүрүп алгаш парлап үндүргөн, мында чугаалап турары болза, Кореяда америк агрессия америк аныктарын киржи хенну чок болуп турарынын дугайын чугаалап турар.

Американаар болза, шериг албанын үргүлчү ойталап турарлар дээрин болгаш оон чылдагааннарынын дугайын солун мынча деп бижип турар: «1951 чылда Катышкан Штаттарже кандыг-даа даштыкы дайын халдаван, 1950 чылда Катышкан Штаттарже холунда боочепсек туткан»

Барыин Германиянын үлөтпүр ээлери Барыин Германияны тургузарын акшаладырып турар
БЕРЛИН. АДН агентилелинч дамчыдып турары болза, эрги гитлерки генерал Гудериан «үлөтпүр ээлеринин хөргенгизинден» 140 мун

марканы алган. Ол түн болза оон Барыин Германияга бодуну солдат эвилелдеринин составын дерининге үндүртүнгөн болуп турар. (СЭТА).

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

ЧАЗАЛГА

1951 чылдың октябрь 11-де үнгөн № 198 (2372) «ШЫН» солунунун бир дугаар арында «Төгүлүг документинин адаанга ат салышкыны үргүлчүлөп турар» деп информациянын адаандан өрү, тос дугаар одуруун Молдав ССР деп номчуур.

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

Кызыл Шетини күдүмчүзү, бажы 7. Телефоннары: Харысалгалыг редакторунуң 8-82; харысалгалыг редакторунуң оралакчымын, партия амьдыралынын, культура, литература болгаш уран-чүүл калдыктериниң—3-88; харысалгалыг секретариниң, пронагада болгаш агитация, кодыз ажы-агый, үлөтүр болгаш транспорт, чагаа калдыктериниң—3-68; иштин информация, бухгалтерияның—3-88.

Объектисиниң топографиясы

ЧАЗАЛГА

ЧАЗАЛГА

ЧАЗАЛГА

ЧАЗАЛГА

ЧАЗАЛГА

ЧАЗАЛГА

ЧАЗАЛГА

ЧАЗАЛГА